

Poročilo
s pogovora
MŠŠ ter predstavnikov svetov staršev in predstavnikov staršev v svetih zavodov
Brdo pri Kranju
21. 12. 2009

Srečanje na Brdu je organiziralo Ministrstvo za šolstvo in šport (MŠŠ) z namenom, »da bi okrepili vlogo staršev v slovenskem šolstvu in skupaj jasno določili njihovo mesto«. Udeležili smo se ga predvsem predstavniki svetov staršev OŠ in SŠ oz. predstavniki staršev v svetih zavodov zahodne in osrednje Slovenije, vzhodna »polovica« pa je imela svoje srečanje naslednji dan v Žalcu.

Razgovora so se s strani MŠŠ udeležili: resorni minister Igor Lukšič, državna sekretarka Alenka Kovšča, generalni direktor direktorata za vrtce in osnovno šolstvo Boris Černilec in generalni direktor direktorata za srednje in višje šolstvo ter izobraževanje odraslih mag. Vinko Logaj. Prisotnih je bilo (po moji oceni) pribl. 120 - 150 predstavnikov svetov staršev OŠ in SŠ ter zavodov.

V uvodu so svoje videnje današnje in bodoče slovenske šole podali minister in ob generalna direktorja. Poudarjeno je bilo, da je slovenska šola kvalitetna in šolski sistem dober. To naj bi vzeli za izhodišče vseh nadaljnjih razprav. Zato po njihovem niso potrebne neke velike in radikalne spremembe (ki bi bile lahko tudi nevarne!), ampak predvsem manjše spreminjanja in izboljšave. **Dvigniti želijo predvsem kvaliteto dela in poceniti šolanje!** V ta namen je MŠŠ ustanovilo 2 delovni skupini svetnikov, ki sta pripravili določene predloge, ob tem pa je bilo ustanovljenih še več samostojnih skupin, ki so se ukvarjale z vprašanjem kakšno šolo hočemo (npr. skupina okrog prof. Mance Košir, skupina dekana Pedagoške fakultete prof. Janeza Kreka). Prva je svoje mnenje že podala, druga pa še dela raziskave, katerih rezultati bodo predstavljeni konec marca 2011.

V Sloveniji obstaja nekaj regijskih skupin svetov staršev, ki skušajo lokalno problematiko reševati skupaj na »višjem nivoju« - tudi kot sogovorniki MŠŠ. **Namen posveta je bil tudi vzpodbuditi nastanek nacionalne organizacije svetov staršev** (kot jih že poznajo ponekod v tujini). **MŠŠ pogreša »organiziranega« sogovornika s strani staršev.** Te organizacije MŠŠ ne bo ne organiziral, ne financiral! Pričakujejo, da se bomo predstavniki staršev sami organizirali v sredinah, kjer tega doslej še ni bilo. Nekaj bolj so organizirani sveti staršev v nekaterih večjih mestih (npr. Ljubljana, nekatere Primorske občine).

MŠŠ pogreša partnerstvo med šolo in starši – tudi kar se tiče upravljanja. Sedanji način tripartitnega vodenja šol (predstavniki delavcev šole, predstavniki ustanovitelja – občine, predstavniki staršev) se MŠŠ zdi načelno dober, puščajo pa možnost za diskusijo kje je več moči – še posebej sedaj, ko se je povečalo njihovo število v svetu zavoda. S tem so jim hoteli dati večjo težo in avtonomijo, a je kasnejša razprava pokazala, da se mnogo predstavnikov staršev s to neenakopravno novo vlogo ne strinja in zahtevajo nazaj enakovredno zastopanje vseh treh strani.

Na MŠŠ se izvaja vrsto pritiskov – tako s strani politike kot raznih komercialnih »ponudnikov«, ki želijo v šoli vse mogoče – od velikih zaslonov z reklamami in vseh mogočih avtomatov za hrano in pijačo do predmetnikov po njihovih željah! Šolski prosto je kot dobro organiziran prostor treba braniti pred temi »zaslužkarskimi« napadi.

Med **konkretnimi predlogi** je minister izpostavil naslednje načrte:

- šolo je treba za pribl. 20% razbremeniti kar se tiče kurikulumov in več časa nameniti utrjevanju snovi.
- Nekateri učbeniki so prezahtevni (na ravni fakultetnih zahtev) zato jih je treba spraviti na primeren nivo. Tu MŠŠ računa na velik odpor dela strokovne javnosti, ki je delala predmetnike. Vendar je sedaj že res skrajni čas, da se tem ljudem pove, da so otroci - in preko njih tudi starši - zaradi teh predmetnikov PREVEČ OBREMENJENI! Tu MŠŠ še posebej pričakuje podporo svetov in staršev nasploh.
- Za pribl. 20% zmanjšati število učbenikov in delovnih zvezkov. Postopno (do l. 2020) naj bi se – po načrtih MŠŠ - eni in drugi zamenjali z digitalnimi mediji). S tem naj bi se šolanje za starše tudi ustrezno pocenilo.
- MŠŠ pričakuje, da bodo starši z ustrezno organiziranostjo na regijskih in državnem nivoju – že do l. 2012 postali kompetenten sogovornik založnikom učbenikov, kar bo pomenilo tudi začetek padanja cen

učbenikov in del. zvezkov, ki so se doslej (ne glede na vsako leto večjo knjigotrško konkurenco!) dražili! Danes je višina cene politično izpogajana. Če so dobro politično organizirani založniki, starši pa ne, bodo šle cene samo še navzgor!

- Prehrana v šoli: zaradi novih izkušenj, spoznanj in nekaterih pomanjkljivosti se popravlja zakon, ki omogoča brezplačno prehrano srednješolcem. Ta naj bi bila delno sofinancirana s strani dela učencev (glede na družinski standard), ker se je veliko hrane zmetalo v smeti. Cilj je izboljšanje prehranskih navad mladine. Pomanjkljivost obstoječega zakona je predvsem v delu, da nekatere SŠ dobesedno nimajo ne prostorskih ne drugih možnosti organiziranja toplega obroka v šoli in so zato v stalnem prekršku.

Svoje področje delovanja je predstavil generalni direktor direktorata za vrtce in osnovno šolstvo Boris Černilec:

- Zadnja leta se povečuje število otrok v Sloveniji (kar je zelo pohvalno), a posledično ponekod že zelo primanjkuje vrtčevskega prostora. V pripravi je popravek Zakona o vrtcih, kjer se bo dala pobuda, da svoje proste primerne prostorske kapacitete posamezniki lahko ponudijo občini.
- Danes je v vrtcih pribl. 50% otrok starostne skupine 0-3 leta in 90% otrok starosti 3-6 let.
- V šolah se še ne pozna višja rodnost in zato upada št. otrok. Zaradi zahtev delodajalcev se podaljšujejo tudi odsotnosti staršev. Zato je bilo letos ustanovljenih v SLO 80 novih oddelkov.
- V glasbenih šolah je letos (po dolгих letih prošnji) končno ustanovljenih 25 novih oddelkov.
- Učbeniški sklad se je izkazal za dobrega in ostaja. V SŠ se plača za učbenike najemnina (do max. 1/3 cene učbenika – če gre za knjige novejšje od treh let, starejši od treh let so zastojni.)

Generalni direktor direktorata za srednje in višje šolstvo ter izobraževanje odraslih mag. Vinko Logaj je predstavil predvsem predlog sprememb šolskih programov. Večje vsebinske spremembe se ne bodo delale. V letih 2005 – 2008 se je prenavljalo poklicno šolstvo, zdaj pa se bodo delno prenavljali (od SŠ programov) le gimnazijski programi. Standard razmeščenosti SŠ je za MŠŠ sprejemljiv in niso predvidene ustanovitve novih SŠ.

Pojasnil je še predlog sofinanciranja šolske prehrane v prihodnje, po katerem naj bi pribl. 1/3 otrok imela polno subvencionirano prehrano, ostali pa bi jo morali minimalno doplačati (glede na višino dohodkov na družinskega člana). Šlo naj bi za mesečna doplačila (vse je še na nivoju predloga!) v višini 6€/učenca za OŠ in 8 €/učenca za SŠ.

V nadaljevanju se je odprla diskusija na vso obstoječo šolsko problematiko. Naravnost in brez najmanjšega olepševanja je bilo povedanih toliko zadev, da so bili predstavniki MŠŠ odkrito presenečeni. Ker niso računali na tak odziv, niso niti organizirali snemanja razprave. Škoda, ker bo zato šlo verjetno veliko dobrih predlogov »mimo« in v pozabo.

Povzemam večino mnenj staršev tako kot so bila povedana (nekatera sem združil v posamezne vsebinske sklope):

- V prihodnosti naj se (zaradi različnosti potreb in problematik) takšni posveti organizirajo ločeno za OŠ in SŠ!
- Če hoče MŠŠ res pomagati šolam in staršem in prvim zagotoviti normalne pogoje za delo, mora takoj znižati normative in obseg dela v šolah!
- Participiranje staršev je omogočeno le tam, kjer so otroci v šoli. 66. čl. ZOFi ne opredeljuje načinov delovanja širših starševskih organizacij:
- Vsi smo pozdravili predlog o **zmanjšanju obsega snovi za kurikulum za 20%**. Zaradi tega pa ne sme pasti nivo znanja na šolah. Zmanjša naj se le obseg preširokih programov! Otroke je treba naučiti iskati informacije, ne pa zahtevati, da se vse informacije dobesedno naučijo na pamet! **Preveč je učenja na pamet!**
- Zakaj se pišejo **testi pri telovadbi!**? Namesto, da bi otroci, ki so že tako v večini motorično slabši iz leta v leto, skakali okrog in se podili za žogo, se učijo teorije kot na športni fakulteti! Pri športni vzgoji so bili zato tudi »popravci«, kar se zdi vsem prisotnim popoln nesmisel (a jih imajo tudi v SŠ!).

- Naj se že enkrat končno v šolah da več poudarka na gibanje! Današnji otroci so (po številnih študijah) predebeli! Zakaj je treba plačati vse dejavnosti v zvezi s športom?!
- Naj se bolj poudarja gibanje! Otroci so danes predebeli. Zakaj je treba vse s športom povezane aktivnosti danes PLAČATI?!
- **Vzgojni predmeti: likovni pouk, telovadba, glasbeni pouk** – so postali (zaradi novih zahtev in načinov preverjanja znanj) eni najbolj stresnih predmetov – čeprav bi morali biti predmeti, ki dajajo veselje do življenja!
- **Ocene** so še zmeraj eden od elementov motivacije, zato jih nekateri zelo pogrešajo tudi v nižjih razredih OŠ (vsaj v 3. razredu).
- Bistvena razlika med državno šolo in drugimi (zasebnimi) šolami je predvsem v MOTIVACIJI. Ta ni v ocenah, ampak v stalnem spodbujanju pomembnosti znanja za učenca!
- Problematika dostopnosti **interneta** za učence je ponekod velika – zlasti to velja za dostopnost doma. V posameznih krajih na obrobju naj bi bilo še po 1/3 otrok brez domačega računalnika! Sistem je naravnani predvsem na ljubljanske šole, periferija pa je v večini bistveno na slabšem. Na drugi strani pa je bilo večkrat izraženo mnenje, naj se ne poudarja samo interneta ampak tudi to, da je treba otroke naučiti NAJPREJ uporabljati knjige in vire.
- Elektronski pripomočki so lahko samo pripomočki! Problem je, da zaradi njih otroci ne znajo več brati!
- Posamezni **učbeniki** so prezahtevni. V zadnjih dveh razredih OŠ se pri matematiki npr. obravnava snov za 1. in 2. letnike SŠ! V LJ se je zgodilo, da je imela mati na podiplomskem študiju medicine na izpitu isto vprašanje kot hči v 1. letniku gimnazije! Tu je nekaj hudo narobe s programi!
- Elektronski učbeniki se večini zdijo nesmisel, saj danes nekateri ne znajo več niti normalno brati in pisati – obvladajo pa vso tehniko! Bi bile elektronske knjige res toliko boljše in cenejše? Večina dvomi v to! Bolj kot sam medij je pomembna VSEBINA!
- Delovni zvezki so potrata papirja! Srednješolci, ki obvladajo delo z računalniki »v nulo« so ročno popolnoma nepismeni!
- Naj se knjige ne menjajo vsako leto. Papir je predober, slike pa obupne. Učbeniki za srednje šole niso učbeniki ampak slikanice! Preveč snovi v knjigah se nanaša na LJ in Gorenjsko, preostala SLO je menda v svoji »prisotnosti« bistveno podhranjena. Nekateri obžalujejo, ker se zaradi učbeniških skladov ne sme pisati opomb v knjige.
- Danes je znanje slabo tudi zato, ker ponekod niso več **obvezne domače naloge**. Učitelji na fakultetah se menda zadnji dve leti držijo za glave, kako slabo izobražena prihaja mladina iz SŠ na fakultete.
- Nikjer ni govora o **potrebah otrok s posebnimi potrebami** (gluhi, slepi, avtisti,...)! Kaj potem s temi otroci, ko končajo OŠ? Manjka učiteljev zanje! Problem je, da se število teh otrok povečuje (in to občutno). Načelno se vsi prizadevajo za integracijo otrok s posebnimi potrebami v »normalne« šole, a se na tem premalo naredi, saj so posamezni učitelji zato izredno obremenjeni! Veliko je govorjenja, malo pa konkretnih zadev!
- Otrokom s posebnimi potrebami omogočiti možnost šolanja na daljavo (kar v posameznih primerih že poteka – vsaj delno).
- Starši naj se v strokovno delo šole ne mešajo!
- Kar se tiče doplačil **malic** je bilo izrečeno tudi mnenje, da so tu predvidene razlike nepotrebne, saj starši razliko plačajo tako že pri dohodnini! Naj bo za vse enako!
- Bistven je tudi odnos do hrane! Kaj vse se dela z njo, koliko je gre v smeti vsak dan!
- Glede na vse daljše delovnike staršev bi se pričakoval enak topel obrok kot v SŠ tudi za otroke v OŠ.
- Avtomate za hrano in prigrizke ter pijače naj se umakne iz šol! Če nimajo za malico, nimajo tudi za čokolado! Izvaja se zelo agresiven komercialni pritisk zainteresiranih ponudnikov na šole.
- **Problematika prevozov** (zlasti SŠ). Otroci, ki ne živijo v LJ ali drugih večjih mestih z organiziranim poceni javnim prometom, plačujejo drage mesečne karte, kar je nesprejemljivo. Bil je podan primer, ko se za samo 2 km prevoz mesečno plača karta 65€.

- Zaradi **povečanega št. predstavnikov učiteljev (zaposlenih) v svetu zavodov** (šol) ponekod (bil je dan primer LJ) prihaja do preglasovanj v zadevah, kjer se ne morejo dogovoriti. Zato prihaja do trenj in slabe volje na strani predstavnikov staršev v svetih zavodov!
- MŠŠ je bil pozvan, naj se odpre posebna internetna stran z objavljenimi primeri dobre prakse z vseh obravnavanih področij (vseh na srečanju omenjenih tematik).
- **Problem (ne)discipline na šolah.** Učitelji brez avtoritete so pogosto nemočni! Zelo velik problem je izrazito pomanjkanje avtoritete pri (nekaterih) učiteljih.
- Vedenjska odstopanja otrok, neredi, nedisciplina so velik problem! (primer: lani je cca. 700 SŠ otrok na Jesenicah imelo 30.000 neopravičenih ur!)
- OŠ in fakultete imajo **napovedana spraševanja**, v SŠ pa morajo biti otroci stalno pripravljeni za vse predmete – vsi! V šolah, kjer so sveti staršem bolj delavni so se že sami organizirali in s profesorji dosegli posamezne dogovore, tako da je obremenitev otrok malo manjša.
- Naj se **sistem ločevanja otrok na »nadarjene« in »ostale«** - kar dejansko pomeni na »pametne« in »neumne«, raje prenese iz OŠ na SŠ in naj bo bolj »neviden«. Vzpostavi naj se sistem, da se bo tudi kasneje od teh otrok tudi čim več dobilo!

Nekaj misli za razmislek:

- Današnji otroci pravijo da ne znajo (določenih stvari), a resnica je, da se jim samo ne ljubi!
- »Vsak od staršev mora imeti vzgojni načrt za svojega otroka! Kdor ga nima ali ga ne bo imel, ga bo pa namesto njega imela ulica ali pa POP TV!«
- Če hočemo slovenski starši spremeniti našo šolo, se moramo sami spremeniti, začeti pri sebi!
- Otroke moramo vzgajati k odgovornosti in samostojnosti!
- **OTROKOM NAJ SE ŽE ENKRAT KONČNO POVE, DA NIMAJO SAMO PRAVIC, AMPAK TUDI IN NAJPREJ DOLŽNOSTI!!**

ZAKLJUČEK

Minister je srečanje sklenil z mislijo, da »vsi gledamo v isto smer«. Pozdravil je vse predstavljene izkušnje. Podobno srečanje (a bolj tematsko) bo verjetno marca 2010. Obveščanje o njem bo potekalo preko šol. Ob koncu je še enkrat pozval k ustanavljanju regijskih združenj – aktivov svetov staršev, ki bodo kompetenten sogovornik državi na področju vzgoje in izobraževanja.

Zapisal:

Viljem ERŽEN

Predsednik Sveta staršev OŠ Žiri